

fløj Fuglen straks fra Hullet bort over Sletten, undertiden satte den sig først paa en af Grenene i Elletræet. I 20 Minutter iagt- tog jeg Fodringen og klatrede saa op i Træet. Stammen var brækket midt paa, saa at den stak lige i Vejret uden Krone; ca. 50 cm fra det afbrækkede Sted fandtes Indgangsaaeningen. Diametralt modsat denne var hugget to mindre Gange ind i Stammen; øjensynligt var det en gammel Spætterede, Vende- halsen beboede. Ved at lægge Øret til Stammen hørte jeg en stærk, blød Pusten og Hvæsen, der vedblev, saa længe jeg sad der oppe; ned i Reden kunde jeg ikke se. Da jeg et Øjeblik havde siddet rolig, kom en stor fjerklædt Unge ud af Indgangs- hullet med den halve Krop, trak sig tilbage, men kom snart igen og fløj, stadig dalende, hen i Græsset ca. 100 m borte; Vingerne kunde øjensynlig ikke bære den til Flugt lige ud. Faa Sekunder efter kom en til paa samme Maade; den tog Retning efter et Egetræ en Snes Meter borte og dalede ved Foden af dette. Hvæsningen var nu ophørt, og idet jeg frygtede, at der ikke var flere Unger tilbage, steg jeg ned af Træet. Snart efter kom de to gamle igen, og jeg saa med Glæde, at de stadig fodrede, saa der maatte være flere Unger i Reden. Den 2. Juli saa jeg jævnligen en Unge stikke Hovedet ud; skønt jeg var ved Reden ca. 1 Time, saa jeg kun en Gang en af de gamle bringe den Føde. 11. Juli var der ingen at se.

FUGLELIVET PAA HELNÆS

AF

T. STRANGE †.

Den smukke Halvø Helnæs, der ligger paa Fyens Kyst mellem Assens og Faaborg, har paa flere Steder ud imod Stranden stejle, undertiden næsten lodrette Klinger af en Højde paa indtil 25 m; midt paa Halvøen imod Vest findes derimod en ca. 220 ha stor Strandeng, »Maen« kaldet. Af dette Areal har i flere Aar ca. 90 ha været dækket af fra nogle faa cm indtil et Par m Vand. Bunden bestaar dels af Sand, dels af Mudder, og da der flere Steder findes større eller mindre Rørholme, var her før Udtør- ringen af »Maen«, der blev paabegyndt i Foraaret 1914, et rigt

og interessant Fugleliv, som jeg har haft god Lejlighed til at iagttage, da jeg bor umiddelbart i Nærheden.

Gaar man en Vinterdag, naar alt er belagt med Sne og Is, en Tur ud over »Maen«, kan man træffe paa større eller mindre Flokke af Snespurven (*Emberiza nivalis*); hist og her ser man ogsaa nogle Krager spanke om eller en enlig Stormmaage komme flyvende, men ellers er alt øde og trist.

Saa snart Sneen og Isen begynder at smelte, hører man Graagæssene (*Anser cinereus*) komme trækkende for at slaa sig ned paa »Maen«; det er kun, saa længe de flyver og da navnlig i det Øjeblik, de kredser omkring i Luften, før de sætter sig, at man hører dem gække; saa snart de har sat sig til Ro i Vandet eller paa Land, hører man ikke en Lyd fra dem. Flere af Gæssene forbliver her for at ruge; jeg vil antage, at der yngler ca. 4—5 Par her om Aaret. Lidt senere end Gæssene kommer Stæren, dernæst Viben; men den Fugl, der her paa Helnæs regnes for den rigtige Foraarsbebuder, er dog den smukke Graastrubede Lappedykker (*Podiceps griseigena*), der her kaldes »Vræl-anden«; sin Ankomst sidst i Februar eller først i Marts holder den ikke hemmelig, idet man kan høre dens Skrig paa lang Afstand. Samtidig eller lidt senere kommer Blishønen (*Fulica atra*); af dem er der her en Mængde; gaar man efter dens Ankomst en Aften langs en af Rørholmene, hvori der opholder sig »Blisænder«, genlyder dens ejendommelige Skrig stadig. Efterhaanden indfinder de forskellige Ænder og de mange Vadefugle sig; naar endelig den store Flok Hættemaager (*Larus ridibundus*), der her kaldes »Strandmae«, er ankommet, er der fuld Koncert ude paa »Maen«, ikke alene om Dagen, men tildels ogsaa om Natten; man kan da høre den Dobbelte Bekkasin snurre oppe i Luften, Viben skrig og de forskellige Ænder rappe; Lappedykkerens Stemme høres viden om, og i Maagekolonien, der antagelig tæller c. 150 Par, er der Kiv og Strid hele Natten.

Naar alle Fuglene er ankommet, kan man til forskellige Tider foretage interessante Ture ud over »Maen«; stager man sig saaledes i en fladbundet Pram langs Rørholmene, kan man træffe paa den rugende Graagaas (*Anser cinereus*). Jeg har to Gange fundet dens Rede, den 11. April 1915 og den 22. April 1916, begge Gange bygget paa en lille Tue, ikke større, end at den lige kunde finde Plads der. Rederne var aldeles ikke skjulte, men laa i Udkanten af Rørene og kunde let ses paa en Afstand af en Snes

Alen; de var dog vanskelige at komme nær, idet de var omgivet af Vand eller dybt Mudder; den ene var iøvrigt ikke mere end c. 250 m borte fra selve Byen og Bygaden. Den 25. Maj 1913 saa jeg to gamle Gæs komme svømmende med deres smaa Gæslinger ud af Rørene. I Foraaret 1918, altsaa efter at »Maen« var tørlagt, yngede et Par Graagæs i en lille sivbegroet Tørvegrav tæt ved Stranden; Reden var anbragt ude paa en lille Sivholm, aldeles omgivet af Vand. Naar Gaasen fløj af Reden, hvad der altid sker med høje, skingrende Skrig, kunde man oppe fra Land skimte Æggene. Gaasen fik Æggene godt udruget og gik straks ud i Stranden med sine 6 smaa Gæslinger.

Inde mellem Rørene yngler en Del Stokænder (*Anas boscas*), nogle faa Par Skeænder (*Anas clypeata*), en Mængde Blishøns (*Fulica atra*) og Rørhøns (*Gallinula chloropus*), en Del Horsegøge (*Gallinago scolopacina*) og ikke saa faa Par Vandrikser (*Rallus aquaticus*). Jeg har flere Gange ved at liste mig ind imellem Rørene set en Del Bekkasiner og Vandrikser færdes aldeles ugenert om paa de store Dyndholme mellem Sivene. Inde mellem Rørene yngler endvidere nogle faa Par Moseterner (*Sterna nigra*), og her findes ogsaa den store Koloni af Hættemaager (*Larus ridibundus*).

Stager man langs Udkanten af Rørene, ser man ofte nogle smaa Dynger af raadne, vaade Plantestumper, og selv om man stager helt hen til en saadan, ser man ikke andet; pirrer man derimod op i Bunken, vil man i Reglen finde 3—5 mere eller mindre snavsede Æg af den Graastrubede Lappedykker (*Podiceps griseigena*); undertiden ser man et helt rent, hvidt Æg i Reden; det er et nylagt Æg. Jeg har aldrig opnaaet at se Fuglen ligge paa Reden eller forlade denne, og dog er Æggene altid tildækkede, naar man kommer til Reden, som aldeles ikke er skjult, men kan ses paa lang Afstand.

Reden af den Lille Lappedykker (*Tachybaptus minor*) har jeg kun fundet en Gang her, den 29. Juni 1913, under følgende Forhold. Søndag den 22. Juni 1913 blev der bragt mig to smaa Æg, som viste sig at være Æg af den Lille Lappedykker; jeg bad da vedkommende, der havde taget dem, om ikke at forstyrre Reden mere. Søndag den 29. Juni stagede jeg selv ud til Reden og fandt i denne 6 Æg; heraf var de 4 allerede gule, 1 nogenlunde rent og 1 helt hvidt. Fuglen havde altsaa i Løbet af 7 Døgn lagt sine 6 Æg. Reden var bygget paa samme Maade

som den Graastrubede Lappedykkers og bestod af vaade, raadne Plantedele; Æggene var helt tildækkede.

Gaar man i den Tid, Fuglene yngler, en Tur ud paa selve »Maen«, vil man straks se en Mængde Viber, Stære, Rødben, Ryler og Præstekraver (*Ægialitis hiaticula*). Træffer man paa Ryler eller Præstekraver, som har smaa Unger, er det morsomt at se, hvor ejendommeligt disse Fugle kan opføre sig for at aflede Opmærksomheden fra Ungerne; de slæber sig, lige foran en, hen ad Jorden, som om de var dødelig anskudte, og undertiden vælter de sig helt om paa Siden, saa den, der ikke er kendt med disse Forestillinger, maa antage, at nu er Fuglen let at fange; har den imidlertid først faaet en narret et Stykke bort, forsvinder den i en stor Bue bagud.

Nogle faa Par Engsnarrer (*Crex pratensis*) har Rede herude og paa de tilstødende smaa Enge, og af Ænder yngler her 4—5 Par Spidsænder (*Anas acuta*) og nogle faa Par Krikænder (*Anas crecca*); Rederne af disse er altid anbragt i en Græstot eller ved Siden af en Tue; jeg har derimod aldrig fundet dem inde mellem Rørene.

Kommer man længere ud ad Stranden til, kan man træffe nogle faa Par Strandkader (*Hæmotopus ostreologus*) og nogle enkelte Par Dværgterner (*Sterna minuta*), her kaldet »Eilemae«. Den Hvidbrystede Præstekrave (*Ægialitis cantiana*) har jeg først set og fundet ynglende her, efter at »Maen« var tørlagt. Reden var anbragt paa det opkastede Sand fra Kanalerne.

Den Fugl, der liver mest op paa »Maen«, er ubetinget den smukke Gravand (*Tadorna cornuta*), der i Reglen kommer hertil først i Marts Maaned; jeg regner, at her er ca. 20—30 Stykker. Dens Stemme har en ejendommelig dirrende Lyd, ikke ulig en ældre Mands Latter, og er let kendelig fra de andre Ænders. Gravænderne opholder sig ikke i Flokke, men staar mest parvis sammen ved et eller andet Vandhul, og ofte helt nede ved Vandkanten. Naar Rugetiden indtræffer, trækker de alle ud til de høje Klinter, hvor de i Reglen anbringer Reden højt oppe i de saa godt som lodrette Brinker. Hvorledes de faar deres smaa Ællinger bragt derfra ned i Vandet, har en af mine Naboer haft Lejlighed til at iagttage. Anden, vel sagtens Hunnen, stod i det yderste af Hulen, og efterhaanden som den fik de smaa Ællinger lokket ud til sig, fik disse et lille Puf, saa de trillede ned ad Skrænten, en nem og praktisk Maade at faa den Sag ordnet paa.

Gravanden gaar straks i Stranden med Ællingerne og kommer aldrig ind paa selve »Maen« med dem. Destoværre bliver der fra Motorbaade dreven en hensynsløs Jagt paa disse smukke Fugle, da ikke alle Ællingerne er flyvefærdige, naar Jagten gaar ind. Jeg har en Gang fundet Gravandens Rede i en lille Fordybning helt nede ved Jorden og kunde, naar jeg stod udenfor, tydelig se den rugende And; da denne fløj ud af Hulen, stod der en afskyelig Stank ud af denne, en underlig Modsætning til de smukke snehvide og bløde Dun, som Æggene var tildækkede med.

Den 16. Juni 1913 blev der paa »Maen« skudt en Bjergand (*Fuligula marila*), her kaldet den »store Blaaryg« eller »Lysanden«. Hele Foraaret 1913 laa der iøvrigt en Flok Bjergænder, 10 à 12 Stykker, inde paa »Maen«, men ellers opholder Fuglen sig i store Flokke ude paa Stranden. I Reglen er den meget sky af sig, men indfinder Frostens sig, og Stranden bliver tillagt, medens der hist og her findes aabne Vaager, søger Bjerganden til disse og bliver skudt i Mængde; den er da en af de fedeste og bedste af alle Ænderne. Bliver Frostens stærkere, saa hele Forstranden er tillagt med Is, som driver Ænderne ud paa dybere Vand, lider den Sult og afmagres hurtigt, idet den ikke gerne vil have Vand dybere end 2 à 4 m at dykke paa.

Lidt SØ for Helnæs i Horne Bugt ligger den lille Ø Ilumø, der er beboet, og de to smaa Græsholme: Horsehoved og Vigø. Paa Horsehoved yngler der en Mængde Stormmaager (*Larus canus*), der anlægger Rederne op ad de høje, græsklædte Skrænter. Et smukt Syn er det, naar man kommer sejlene, at se den ene Maage ligge rugende oven over den anden. Af Havternen (*Sterna macrura*) yngler der ogsaa en Del herovre. Paa Sydsiden af Øen er der en Del Tjørnekrat; under dette anlægges den Toppede Skallesluger (*Mergus serrator*), her kaldet »Buskanden«, sin Rede.

Som ovenfor anført blev Tørlægningen af »Maen« paabegyndt i Sommeren 1914; alle Fuglene var da ankommet, men heldigvis var Rugningen ikke paabegyndt. Den Fugl, som først forlod Stedet, var den Graastrubede Lappedykker, som ikke vil have mindre end 1 m Vand under sig for at føle sig tilpas. De forskellige Slags Ænder og Gæssene fortrak ogsaa temmelig hurtigt herfra. Maagerne vilde nødvendig forlade Stedet; de blev ved at flyve fra det ene Vandhul til det andet, men maatte jo til sidst drage bort. Den Fugl, der holdt længst ud, var Blishønen;

tilsidst saa man den i større eller mindre Flokke vade omkring i det bare Dynd, men omsider maatte ogsaa den fortrække, og kun de egentlige Vadere var da tilbage. Ved Udtørringen blev der indvundet et Areal af ca. 80 ha, men samtidig gik vi jo destoværre tabt af et smukt og interessant Fugleliv, som ofte savnes.

Om Efteraaret kommer der en Del Trækfugle til »Maen«; Storspoven (*Numenius arquata*) og Hjejlen (*Charadrius pluvialis*) er her saaledes hvert Aar i større eller mindre Flokke, ligesom en Del forskellige Klire- og Rylearter. Den 4. Oktober 1913 blev der saaledes skudt en Selning (*Calidris arenaria*) ud af en Flok paa 10—12 Stk. Hejren (*Ardea cinerea*) ser man ofte spanke om i det lave Vand, og i Efteraaret 1915 aflagde 2 Sorte Storke (*Ciconia nigra*) en lille fransk Visit. Den Hvide Stork (*Ciconia alba*) har i flere Aar ikke ynglet her paa Helnæs, og man ser kun enkelte af dem om Foraaret komme trækkende herover. Klyden (*Recurvirostra avocetta*) er flere Gange bleven set paa »Maen«; den 23. August 1913 blev her skudt en Kobbersneppe (*Limosa lapponica*). Bramgaasen (*Anser leucopsis*) indfinder sig hvert Efteraar i større eller mindre Flokke; den 2. November 1917 saa jeg inde paa »Maen« ca. 30 Stk. Et prægtigt Syn er det, naar en saadan Flok staar og vender det smukke sorte Bryst imod Iagttageren. Havlitten (*Pagonetta glacialis*) ser man ofte inde i Vandhullerne paa »Maen«, hvilket aldrig sker med Hvinanden (*Clangula glaucion*), der her kaldes »Glarmesteren«. Om Efteraaret har jeg flere Gange set Skarven (*Phalacrocorax carbo*) sidde paa Fiskernes Bundgarnspæle.

Ude i selve Stranden er der om Efteraaret og Vinteren en Mængde Svømmefugle. De Fugle, som her træffes i størst Antal, er Knortegaas, (*Anser torquatus*), Ederfugl (*Somateria mollissima*), Bjergand (*Fuligula marila*) og Sortand (*Oedemia nigra*). Den Store Skallesluger (*Mergus merganser*) bliver ofte skudt her, ligesom den Lille Skallesluger (*Mergus albellus*) og Søkongen (*Mergulus alle*). Sangsvanen (*Cygnus musicus*) ser man ikke mange af; enkelte smaa Flokke kan dog komme trækkende herover.